

EL PRIORAT DE SANTA MARIA DE TERRASSA (1112-1596): LA RENOVACIÓ DESPRÉS DEL BISBAT

Carles Sánchez (Universitat Autònoma de Barcelona-Museu de Terrassa)

Les darreres publicacions i la nova proposta museística de la Seu d'Ègara han despertat de nou l'interès pel conjunt per part d'estudiosos de diferents disciplines, un fet que ha provocat que les esglésies cada cop estiguin més presents en diferents publicacions de caràcter científic i en congressos internacionals. Per aquest motiu, el Museu de Terrassa va decidir impulsar, ara fa tres anys, la celebració d'unes jornades monogràfiques per reivindicar la importància i el valor artístic de la Seu d'Ègara.

Després de l'èxit de les dues edicions anteriors de les *Jornades Art i Patrimoni a la Seu d'Ègara*, el passat 3 d'octubre del 2016 va tenir lloc la celebració d'una jornada monogràfica dedicada a l'estudi del priorat de Santa Maria de Terrassa. L'objectiu principal d'aquestes jornades científiques i divulgatives és donar a conèixer les diferents línies de recerca que actualment es duen a terme al conjunt monumental de la Seu d'Ègara, des d'un punt de vista històric, artístic i arqueològic. Temes com la transformació arquitectònica de l'antiga Seu episcopal, la fundació del priorat augustinianà, l'excepcionalitat del cicle pictòric de Tomàs Becket o les restauracions del monument van ser tractats amb detall en aquesta jornada, que va culminar amb una visita comentada a la Seu d'Ègara.

En aquesta ocasió, la jornada va estar organitzada pel Museu de Terrassa i el projecte de recerca Magistri Mediterranei (HAR2015-63883-P), de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb la col·laboració de la Parròquia de Sant Pere. Va comptar amb un nombre total de 100 inscrits entre estudiants, investigadors, personal docent i altres professionals del sector procedents de diferents universitats i institucions.

L'acte es va iniciar amb la intervenció del tinent d'alcalde de Cultura, Innovació i Projecte de la Ciutat, Amadeu Aguado, i del director del Museu de Terrassa, Domènec Ferran. Un cop contextualitzada la jornada, es va presentar la primera comunicació, a càrrec de Joan Soler, director de l'Arxiu Històric de Terrassa, titulada *La fundació de Santa Maria de Terrassa en el marc de l'expansió de l'orde de Sant Ruf a Catalunya*. A la primera part de la intervenció, Soler va contextualitzar el naixement i expansió de l'orde de Sant Ruf en el marc de la Reforma Gregoriana, fent esment a les principals fundacions en el territori català (Santa Maria de Besalú, Sant Adrià del Besòs, Sant Ruf de Lleida, etc). Seguidament, l'exposició es va focalitzar en l'anàlisi del priorat de Santa Maria: els motius que justifiquen la seva fundació, les normes que regien la vida comunitària dels canonges, així com la constitució del patrimoni a través de l'adquisició de béns i l'adopció de confreres. Cal subratllar les nombroses notícies documentals recopilades per Soler relatives a les reformes i intervencions en

els edificis de Santa Maria i Sant Pere, que permetran avançar en el coneixement de la seva història constructiva.

A continuació, els arqueòlegs Antonio Moro i M. Gemma Garcia, director de les excavacions arqueològiques realitzades a la Seu d'Ègara i responsable de la documentació i planimetria respectivament, van explicar la seqüència cronoconstructiva de l'església romànica de Santa Maria. La transformació de la catedral episcopal en temple romànic, l'aprofitament dels materials d'aquesta en la nova edificació, i l'articulació de les dependències de la canònica –sobretot del claustre– van ser els principals temes abordats en la seva exposició.

La tercera comunicació de la jornada, a càrrec de Carles Sánchez (professor d'història de l'art medieval de la UAB i tècnic del Museu de Terrassa), es va centrar a fer conèixer les conclusions de la recerca duta terme els darrers anys al voltant de les pintures murals de sant Tomàs Becket. Aquesta recerca, realitzada en el marc del projecte de la Universitat Autònoma de Barcelona *Magistri Cataloniae*, ha permès donar resposta a les incògnites que plantejava el cicle pictòric, sobretot pel que fa als materials, les tècniques d'execució, i els agents implicats en la materialització de les pintures. En aquest sentit, la presència d'un canonge escrivà d'origen anglonormand (Harvey) a la comunitat de Santa Maria de Terrassa, així com el destacat paper de la congregació de Sant Ruf en la difusió del culte a Tomàs Becket després de la seva mort, haurien estat els factors condicionats en la consagració de la capella i la seva decoració pictòrica.

La sessió matinal va finalitzar amb la intervenció de Cèsar Favà, conservador de l'àrea d'art medieval del Museu Nacional de Catalunya, que a la seva xerrada va dur a terme una minuciosa anàlisi iconogràfica de les pintures gòtiques de l'absis de Santa Maria, arrencades del seu emplaçament original el 1937 i dipositades al Museu de Terrassa.

La sessió de tarda va ser inaugurada pel regidor de Cultura de l'Ajuntament de Terrassa, Jordi Flores, que va posar en relleu el paper de la Seu d'Ègara com a peça clau del patrimoni català i europeu. Les dues intervencions d'aquesta sessió van oferir una interessant panoràmica de les transformacions que va patir l'església de Santa Maria en època moderna. La primera, a càrrec de Gemma Ramos, conservadora del Museu de Terrassa, va permetre conèixer de primera mà els dos gran retaules que es van fer per a l'església de Santa Maria: el de la Mare de Déu del Roser (c. 1597-1601) i el Major de Santa Maria (1612). El primer el va promoure l'antiga confraria del Roser, fundada a l'altar major de la parròquia de Sant Pere, mentre que el segon es va instal·lar a l'altar major de l'església mariana. D'aquest darrer en coneixem els seus artífexs, els pintors Joan Baptista Palma i Joan Basí. Ambdós retaules es van conservar *in situ* fins al primer terç del segle XX.

A la darrera intervenció, Domènec Ferran, director del Museu de Terrassa, va fer un recorregut per les diverses intervencions que ha patit el temple de Santa Maria des del segle XVII fins a l'actualitat. Unes transformacions provocades per l'ús litúrgic de l'edifici, els canvis de funció i les necessitats espacials. Ferran va posar l'accent

en la primera gran restauració de la història del conjunt, impulsada per mossèn Joan Arnella i Torrent, tal com consta en una inscripció pintada a l'interior del cimbori de Santa Maria de l'any 1612.

La jornada va concloure amb un debat final i una visita al conjunt de la Seu d'Ègara comentada per Domènec Ferran i Carles Sánchez, on es van poder veure les novetats donades a conèixer durant el dia.

El present dossier de la revista *Terme* recull algunes de les intervencions presentades en el marc de la *III Jornada Art i Patrimoni a la Seu d'Ègara*. Aquestes activitats acosten la investigació científica al públic, i demostren que la recerca és una eina imprescindible per avançar en el coneixement d'un monument candidat a convertir-se en Patrimoni de la Humanitat.